

Marie de *Rividario* (*Ll. Verd*, Mons. xvi, 221; *Alsius, Nom.*, 195).

Serà útil separar de les cites de l'esgl. i el mon., aquelles en què es parla només d'un riu o vall o viletta, que encapçalarem amb *b*), perquè aquestes de per si són les menys susceptibles dels errors de còpia, d'escribes monàstics, poc coneixedors del país.

b) Del riu (i vilaret). 866: el diploma que comentem especialment (infra); 850: «villa *Riodazari* --- et rio que dicunt *Bianna*» (Alart, *InuLC.*, s. v. *riu*); 910: «via qui venit de *Rio d'Àcari* et pervenit ad Sto. Ioane [de les Abad.]» (Mons. xv, 60); 955: «*Riodesari*, villa in com. Ausonensi» (*Hist. Lgd.* v, 216); 977: «in serra supra *Olot* --- *Pigola* ['La Pinya'] --- *Presas* --- et in honore Ste. Marie similiter, et in flumine de *Rivodario*, cum terris ---», carta del bisbe de Girona per a l'esgl. de Besalú (*MarcaH.*, 121, col. 912.6f.); 1116, en la consagració de l'esgl. de St. Esteve d'Olot: «afr. Mer, in flumine *Fluviano* --- per serram de *Malatosquer* --- Occid., ipsos *Bragos* --- et pergit per serram de *Pinea majore* usque in ipsam *Gargantam*, et de parte *Circi*, afr. in *rivo Riudaure*, cum mansis qui sunt in *Spargo*» (*Esp. Sagr.* XLIII, § 37, 453.81); 1359: *Riudaure* (*CoDoACA* XII, 108).

Cal desfer un error en què va caure un cop Monsalvatje i que Rubió Lois ha reprès i agreujat en els índexs de *Cat. Car.*: no hi ha un tercer *Revidazer* que seria el riu *Ser*, afl. del Fluvià vera Besalú: cedint al grosser parany del «sonsonet». El doc. de 866 en qüestió es refereix naturalment al Ridaura de la Garrotxa, com tots els altres: és un diploma en què Carles el Calb concedeix immunitat i lliure elecció d'abat a *Rimila*, que, amb els seus, «construixit cellam in pago Bisuldunensi Sti. Juliani et S. Vincentii, et petuit ut quoddam villare *Revidazer* in eodem pago --- ei largiri dignemur».

Abadal en el seu títol hi posa *Ridaura*. L'error ha estat només de Rubió i Lois, seguint un tempteig de Monsalv. en què aquest no insistí gaire. És un testimoni més del vilar que ha donat nom a la vall de Ridaura. En tot cas salta a la vista de tot toponomista i fonetista que l'equació *Revidazer* = riu *Ser* és lingüísticament impossible i absurda.

L'*HOMÒNIM* del B. Emp. (que distingim per (B), de (A), de la Garrotxa) —com es va detallar més a l'art. *Aro*—, és el nom d'un riu que neix en el te. de Llagostera, i 4 o 5 k. avall es fica en el de Sta. Cristina d'Aro (del municipi dit *Vall d'Aro*) (Botet i Sisó, *GGC*, 355: «regat pel *Ridaura*»; *GGC*, 605); «*El Ridaura*» li diu Josep Pla (*Costa Brava*, p. 105). En una nova enq. de 1988, tot un petit senat d'entesos, a Llagostera, amb llur cap, el vell i savi pràctic «*Pigallo*», m'explicaren que el *riidáyra* neix en te. de Llagostera, al peu de St. Baldri de Solius, i després de formar partió entre Solius i Llagostera, es fica i va a parar a la vall d'Aro (anàlogament a l'enq. de 1964 a Castell d'Aro, XLIV, 170.3).

Els dos homònims (A) i (B) són inseparables quant al nom, i geogràficament també és inseparable el nom de la vall d'Aro, que designarem com (BB). En aquest

el procés fonètic hagué de ser *Aro* < **Àreu* < **ÁRAZE*. D'altra banda en el nom del riu B: *Riu d'Aure* < **ÁZ(A)RE*. Evidentment aquell *ÁRAZE* és metàtesi d'aquest *ÁZARE*. No dubtem que la direcció de la metàtesi fou aquesta (i no l'oposada) puix que el nom d'aquest *Ridaura* (B) és idèntic al *Ridaura* (A) de la Garrotxa, situat més de 50 k. lluny de (B), però tots dos encara dins el bisbat de Girona, i en substrat semblant.

En el de la Garrotxa, les mencions antigues presenten un procés fonètic coherent —per poca latitud que ens concedim esmenant errors dels escribes: *Riudázar* 850, 858, 866, 878, 910, 954, 1118, 1175; n'hi ha encara alguna de més corrompuda pels copistes: *Rivodesari* 953, 955, evident metàtesi gràfica, en lloc del *Riódázeri* de sempre; i *Revidázer* de 866.

Però la base fonètica havia de ser probablement amb A posttònica —*ÁZARE*— car així s'explica que aqueixa vocal en la forma metatitzada no es vagi sincopar, sinó que donà *Àreu* > *Aro* (BB). Altrament tindríem evolució fonètica **Areze* > **Arze*, com sigui que un grup *r + z* no hauria fet cap resistència a la síncope i per tant s'hauria vocalitzat en **Aure*, vocalització que no es va produir en el cas de la Vall d'Aro empordanesa. Cert que hi ha hagut vocalització en el nom dels dos rius (B i A), però s'explica perquè el català admet síncope de A posttònica en certes condicions (*DIE SÁBBATI* > *dissabte*), i així, havent-ho fet possible la metàtesi prèvia, es produí la vocalització en els dos *Ridaure*; però no en la metatètica *Áraze* > *Aro*.

Aquesta base **ÁZARE*/*ÁRAZE* evidentment és pre-romana.

La conclusió que vénen d'una base amb A posttònica interna no permet que vingui d'una -c-, que hauria deixat oberta la porta per a un origen llatí —però no hi havia *zE-*, sinó *zA-*; és forçós, doncs, que surti d'un altre consonantisme, segurament -*ŕɪ-*.

Acabem per veure clar que devia ser -*ÁTIAR*: una terminació potser com les llatines de gènere neutre (*separ*, *hepar*, *animal* etc.), o més aviat com els nombrosos noms de lloc pre-romans: *SÚLIAR*, *PÉLIAR*, *SÍLUAR*, *CÚBAR* etc. (de Mall., vol. I, 205) o els *GÚDAR*, *SÚDAR*, *MÚNTÇIAR*, *TÉBAR* continentals (veg. els arts. *Músser*, *Xodos*, el *Tévar* cidità etc.).

Encara es podria tenir en compte, en teoria, la possibilitat, no essent paraula llatina, d'un sobreedruíxol -*ÁTIARE*; o d'una africada -*ç-* o -*z-* donat l'origen pre-romà —sistema fonètic que ens és tan poc conegut. Però no vulguem primfilar.

Les metàtesis es produeixen més fàcilment que en lloc en el proparoxítons o esdrúixols: recordem *ÁTACE* > *ÁZATE* > (riu) *Aude*, *AQUILA* > *àliga*, aranès *ardegues* < *ÁRGATAS*.

En tot cas, la premissa fonètica de la -A- posttònica (amb -*ŕɪ-* o -*z-*) obliga a descartar l'etim. de *Riu d'Aure*, partint del ll. *ACÈRE* 'arbre auró', en què jo havia pensat en els meus anys juvenils, i que ara cal, irremissiblement, considerar com impossible.

Res més no s'ha escrit de defensable ni res més útil sobre l'etimologia d'aquest nom, que havia temptat di-